

N:o 76.

Af herr **J. G. Petterson** i Södertelje, om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående registrering af konsumtionsföreningar med syfte att sälja varor äfven till andra än föreningsmedlemmar m. m.

I en vid 1901 års riksdag afgifven motion (n:o 82) väckte jag förslag om en sådan ändring af § 1 af lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895, att registrering skulle kunna ske jemväl af s. k. konsumtionsföreningar med syfte att anskaffa förnödenheter såväl åt föreningsmedlemmar som åt utomstående personer. Lagutskottet, som förklarade sig dela min i motionen uttalade uppfattning om den kooperativa rörelsens stora betydelse för den sociala och ekonomiska utvecklingen, hemställde i anledning af motionen, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t taga under öfvervägande, i hvad mån och under hvilka vilkor s. k. konsumtionsförening må medgifvas rätt att sälja äfven till andra än dem, som af föreningen äro medlemmar, samt för Riksdagen framlägga det förslag till lagbestämmelse härom, hvartill förhållandena kunna anses föranleda. Lagutskottets berörda hemställan bifölls af Andra, men afslogs af Första Kammaren, i följd hvaraf frågan för den gången förfallit. Då jag emellertid af de under debatten i Första Kammaren till stöd för afslaget åberopade skäl icke blifvit öfvertygad om obehöfligheten eller skadligheten af en lagändring i det af mig påyrkade afseendet, tillåter jag mig att i år ånyo draga denna fråga under Riksdagens pröfning.

Till stöd för min förra motion i ämnet hade jag bland annat åberopat, att Kongl. Maj:t i ett uppgifvet fall fastställt en länsstyrelses beslut att vägra registrering af en handelsförening med syfte att *hufvudsakligen* till medlemmarne tillhandahålla lifsförnödenheter och andra kuranta handelsvaror till moderata pris, enär § 1 af ifrågavarande lag medgafve registrering af förening för ekonomisk verksamhet med syfte att uteslutande åt medlemmar anskaffa lifsmedel m. m. I anledning häraf gjordes under debatten i Första Kammaren gällande, att Kongl. Maj:t genom den åberopade resolutionen *icke fränkänt föreningar rätt att sälja till andra personer än de, som äro medlemmar af föreningen*, utan endast sagt, att förening icke får *drifva bodhandel* med andra varor än dem, som medlemmarne sjelfva tillverka. För att kunna afgöra, huruvida den ena eller den andra tolkningen är riktig, torde det vara nödvändigt att taga kännedom om ordalydelsen af ifrågavarande kongl. resolution. Den lyder sålunda:

Afskrift.

Kongl. Maj:ts

nådiga resolution på de besvär, styrelsen för Norrahammars handelsförening utan personlig ansvarighet i underdånighet anført deröfver, att, sedan klaganden hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Jönköpings län anhållit, att nämnda förening måtte vardas registrerad i enlighet med lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895,

så har Kongl. Maj:ts befallningshafvande genom resolutionen den 11 januari innevarande år, enär innehållet i 2 § af de för föreningen gällande stadgar, att föreningens ändamål vore att »hufvudsakligen till sina medlemmar tillhandahålla lifsförnödenheter och andra kuranta handelsvaror till moderata priser», enligt dess ordalydelse kunde komma i strid med innehållet i 1 § af ofvannämnda lag, hvilken § medgafve registrering af förening för ekonomisk verksamhet med syfte att *endast* åt medlemmar anskaffa lifsmedel m. m., funnit skäligt vägra den sökta registreringen;

Gifven Stockholms slott den 20 april 1900.

Kongl. Maj:t har, sedan Kongl. Maj:ts befallningshafvande afgifvit infordradt underdånigt utlåtande, låtit handlingarna i detta mål Sig föredragas och finner icke skäl att göra ändring i Kongl. Maj:ts befallningshafvandes resolution.

Hvilket vederbörande till underdånig efterrättelse länder.

Under Hans Maj:ts

Min Allernådigaste Konungs och Herres frånvaro

GUSTAF.

Hans Wachtmeister.

Resolution på underdåniga besvär af styrelsen för Norrahammars handelsförening utan personlig ansvarighet i fråga om vägrad registrering af föreningen.

Att här förut stående afskrift är lika lydande med det hos Kongl. Maj:t i dess finansdepartement förvarade koncept till originalhandlingen, betygar Stockholm och nämnda departement den 25 januari 1902.

Ex officio

(Stämpel)

G. Vilh. Smerling.

Så vidt jag kan se, gifver resolutionens ordalydelse *icke* stöd åt den inom Första Kammaren gifna tolkningen deraf; och den på samma tolkning byggda afslagsmotiveringen torde således få anses sakna beviskraft.

Ett annat skäl, som inom Första Kammaren anfördes mot den af lagutskottet föreslagna skrifvelsen i ämnet till Kongl. Maj:t, var, att ett utvidgande af handelsaffärerna »på lösa grunder» skulle öka den illojala konkurrens, öfver hvilken landets köpmän ofta och med full rätt beklagat sig. I anledning häraf må det visserligen medgifvas, att konsumtionsföreningsrörelsen *kan* gifva upphof till s. k. illojal konkurrens. Men äfven om så i enstaka fall skulle inträffa, torde denna omständighet likväl ej utgöra ett giltigt skäl till strypande af hela den kooperativa rörelsen, som i stort sedt måste erkännas vara till gagn för samhället; och att fara för sådan strypning uppstår genom ett absolut förbud för konsumtionsföreningar att sälja till icke medlemmar, har jag i 1901 års motion visat. Äfven aktiebolagens omfattande rätt att drifva handel och annan rörelse leder som bekant stundom till illojal konkurrens, men icke torde man därför inom Första Kammaren vara benägen att alldeles strypa aktiebolagsrörelsen. Den omständigheten

att det i detta fall är fråga om tillgodoseende af hufvudsakligen de mindre bemedlade samhällsklassernas ekonomiska intressen torde icke berättiga till vidtagandet af mera drakoniska åtgärder.

Till de skäl, som förut anförts såsom stöd för aflåtandet af en skrivelse till Kongl. Maj:t i ifrågavarande ämne, må äfven läggas det, att omförmälda lagrum för närvarande *tolkas olika af olika myndigheter*. En del länsstyrelser medgifva fortfarande, äfven efter det Kongl. Maj:ts ofvan intagna resolution den 20 april 1900 fallit, registrering af konsumtionsföreningar med syfte att sälja varor äfven till utomstående personer, medan åter andra länsstyrelser vägra registrering af sådana föreningar. En del myndigheter mottaga af konsumtionsföreningar gjorda anmälningar till handelsregistret; andra myndigheter vägra mottaga sådan anmälan af dylika föreningar, äfven om deras stadgar, utvisande, att syftet är att sälja varor till utomstående, blifvit af vederbörande länsstyrelse registrerade.

Vid en del domstolar fällas styrelsemedlemmar i konsumtionsföreningar, som sålt varor till utomstående, till dryga böter för olaga handel; vid andra domstolar åter blifva sådana styrelsemedlemmar, stälda under åtal för samma förfarande under enahanda förhållanden, frikända. Äfven för att råda bot på den ovisshet, som sålunda härutinnan råder, torde en omredigering af ifrågavarande lagrum vara önskelig.

Men äfven i ett annat hänseende torde en utvidgning böra ske af den i föreningslagen gifna ramen för ekonomiska föreningar. Under de senaste åren har i vårt land vid mer än ett tillfälle inträffat, att flere ekonomiska föreningar sammanslutit sig till en centralförening — länsvis eller för hela riket eller efter annan grund. Enligt den nuvarande lydelsen af lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet kan registrering af en dylik förening af föreningar icke ske, ty lagen förutsätter tydligen, att medlemmarne af en ekonomisk förening äro fysiska personer eller åtminstone att en del af medlemmarne äro sådana personer. Då det emellertid ej lärer finnas tillräckliga skäl för att förvägra föreningar, bestående endast af föreningar, den rättskapacitet, som medgifvits fysiska personers föreningar, borde enligt mitt förmenande i sammanhang med förut omhandlade frågor äfven utredas, under hvilka vilkor och former registrering af dylika föreningsförbund skulle kunna medgifvas. Lämpligt vore måhända, att den förberedande utredningen af begge frågorna öfverlemnades åt den komité, som af Kongl. Maj:t den 29 november 1901 erhållit uppdrag att utarbета förslag till lagbestämmelser angående den rättsliga ställning, som kan

pröfvas böra tillkomma annan förening än sådan, som har ekonomisk verksamhet till sin uppgift, m. m.

Under åberopande af hvad jag här ofvan äfvensom i min vid 1901 års riksdag afgifna motion, n:o 82, anført, får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t taga under öfvervägande, i hvad mån och under hvilka vilkor registrering enligt lagen om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet må medgifvas *dels* af s. k. konsumtionsföreningar med syfte att sälja varor äfven till andra än dem, som af föreningarna äro medlemmar, *dels ock* af ekonomiska föreningar, hvilkas medlemmar sjelfva äro föreningar, samt för Riksdagen framlägga det förslag till lagbestämmelser härom, hvartill förhållandena kunna anses föranleda.

Stockholm den 27 januari 1902.

Jakob Pettersson.